

۸۸۱۶
۴ ۱۵۱ / ۱۳۶۴

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر
بسمه تعالی

وزارت کشور

قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری که در جلسه روز چهارشنبه
پانزدهم تیرماه یکهزار و سیصد و شصت و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و
در تاریخ ۶۲/۴/۲۰ به تایید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره
۱/۶۸۱۲ مورخ ۱۳۶۲/۴/۳۰ ریاست جمهوری به نخست وزیر واصل گردیده
است برای اجرا به پیوست ابلاغ میگردد.

۸۲,۵۱۳

نخست وزیر
میر حسین موسوی

۵۳۷/۵
۱۵۱/۱۲

انتهای ثبت شد

✓
۵

بسته

قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری

فصل اول تعاریف

ماده ۱- عناصر تقسیمات کشوری عبارتند از: روستا، دهستان، شهر، بخش، شهرستان و استان.

ماده ۲- روستا واحد مبدأ تقسیمات کشوری است که از لحاظ محیط زیستی (وضع طبیعی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) همگی بوده که باحوزه و قلمرو معین ثبتي یا عرفی مستقل که حداقل تعداد ۲ خانوار یا صد نفر اعم از متمرکز یا پراکنده، در آنجا سکونت داشته باشند و اکثریت ساکنان آن بظهور مستقیم یا غیر مستقیم به یکی از فعالیتهای کشاورزی، دامداری، باغداری بطور اتم و صنایع روستایی و صید و صیبا ترکیبی از این فعالیتها اشتغال داشته باشند و در عرف بعنوان ده، آبادی، دهکده یا قریه نامیده میشود است.

تبصره ۱- مزرعه نقطه جغرافیایی و محلی است کشاورزی که بنا به تعریف روستا نبوده و بدو شکل مستقل و تابع شناخته میشود.

تبصره ۲- مکان به نقطه ای اطلاق میشود که بنا به تعریف روستا نبوده و بیشتر محل انجام فعالیتهای غیر کشاورزی (کارخانه، ایستگاه، کارگاه، قنوه خانه و نظائر آنها) است که بدو شکل مستقل و تابع شناخته میشود.

تبصره ۳- منزه و مکان تابع در محدوده ثبتي یا عرفی روستای متبوع خود بوده و بطورکلی از لحاظ نظام تقسیمات کشوری جزو آن محسوب میشود.

تبصره ۴- مزرعه و مکان مستقل دارای محدوده ثبتي یا عرفی معین و مستقل بوده و از لحاظ نظامات اداری زیر پوشش واحد تقسیماتی مربوطه حسب مورد میباشد.

ماده ۳- دهستان کوچکترین واحد تقسیمات کشوری است که دارای حدود جغرافیایی معین بوده و از بیم پیوستن چند روستا، مکان، مزرعه همجوار تشکیل میشوند که از لحاظ محیط طبیعی، فرهنگی، اقتصادی اجتماعی همگی برده و امکان خدمات رسانی و برنامه ریزی در سیستم و شبکه واحدی را فراهم مینماید.

تبصره ۱- حداقل جمعیت دهستان بادر نظر گرفتن وضع برانندگی و اقلیمی کشور به سه درجه تراکمی به شرح زیر تقسیم میشود.

الف - تراکم زیاد ۸۰۰۰ نفر.

ب - تراکم متوسط ۶۰۰۰ نفر.

بیشبانی

- ۲ -

نشیب سبب و سبب
سبب در سبب و سبب

ج - تراکم کم ۴۰۰۰ نفر .

تبصره ۲ - دهستانهای موجود که از نظر وسعت ، جمعیت و دسترسی دارای تراکم مطلوب بوده در قالب موجود باقی و آن تعداد از دهستانهایی که از این لحاظ نامتناسب میباشند از طریق تقسیم و یا ادغام تعدیل و به دهستانهای جدید تبدیل خواهند شد .

تبصره ۳ - مرکز دهستان منحصراً روستائی از همان دهستان است که مناسبترین مرکز خدمات روستائی آن محدوده شناخته میشود .

ماده ۴ - شهر . محلی است با حدود قانونی که در محدوده جغرافیائی بخش واقع شده و از نظر بافت ساختمانی ، اشتغال و سایر عوامل ، دارای سیمائی با ویژگیهای خاص خود بوده بطوریکه اکثریت ساکنان دائمی آن در مشاغل کسب ، تجارت ، صنعت ، کشاورزی ، خدمات و فعالیتهای اداری اشتغال داشته و در زمینه خدمات شهری از خود کفائی نسبی برخوردار و قانون ببادلات اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و سیاسی حوزه جذب و نفوذ پیرامون خود بوده و حداقل دارای ده هزار نفر جمعیت باشد

تبصره ۱ - تعیین محدوده شهری به پیشنهاد شورای شهر و تصویب وزارتین کشور و مسکن و شهرسازی خواهد بود .

تبصره ۲ - محله . مجموعه ساختمانهای مسکونی و خدماتی است که از لحاظ بافت اجتماعی ساکنانش خود را مثل آن محل میدانند و دارای محدوده معین است حدود محله های شهر تابع تقسیمات شهرداری خواهد بود .

تبصره ۳ - منطقه . در شهرهای بزرگ از بنیم پیوستن چند محله ، منطقه شهری تشکیل میشود .

تبصره ۴ - حوزه شهری . به کلیه نقاطی اطلاق میشود که در داخل و خارج محدوده قانونی شهر قرار داشته و از حدود ثبتي و عرفی واحدی تبعیت کنند .

ماده ۵ - بخش شایری واحدی است از تقسیمات کشوری که با داشتن یک بخشدار سیار مسوول گرفتن خدمات و هماهنگی با ادارات مربوطه خواهد بود و شایر در فصول مختلف در هر منطقه که اسکان میکنند تابع فرمانداری و استانداری همان منطقه هستند .

ماده ۶ - بخش واحدی است از تقسیمات کشوری که دارای محدوده جغرافیائی معین بوده و از بنیم پیوست چند دهستان همجوار مشتمل بر چندین مزرعه ، مکان ، روستا و احیاناً شهر که در آن عوامل طبیعی و اوضاع اجتماعی ، فرهنگی ، اقتصادی و سیاسی واحد نمکئی را بوجود می آورد بنحوی که با در نظر گرفتن تناسب ، وسعت ، جمعیت ، ارتباطات و دسترسی و سایر موقیتهای ، نیل به اهداف و برنامه ریزیهای دولت در جهت احیاء امکانات طبیعی و استعداد های اجتماعی و توسعه امور رفاهی و

بیمبیل

- ۳ -

اقتصادی آن تسهیل گردد.

تبصره ۱- حداقل جمعیت محدوده هر بخش بدون احتساب تناط جمعیت شهری
۱. در نظر گرفتن وضع پراکندگی و اقلیمی کشور به دو درجه تراکمی به شرح زیر تقسیم
شده است.

الف - مناطق با تراکم زیاد سی هزار نفر .

ب - مناطق با تراکم متوسط ۲۰ هزار نفر .

تبصره ۲- در نقاط کم تراکم ، دور افتاده ، مرزی ، جزایری و جنگلی و کویری
با توجه به کلیه شرایط اقلیمی ، سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی تا حداقل دوازده هزار
نفر جمعیت با تصویب هیات وزراء و در موارد استثنائی با تصویب مجلس ، جمعیت
بخش میتواند کمتر از میزان تعیین شده در تبصره ۱ باشد .

تبصره ۳- مرکز بخش ، روستا یا شهری ، از لحاظ بخش است که مناسبترین کانون
طبیعی ، فرهنگی ، اقتصادی و سیاسی آن محدوده شناخته میشود .

ماده ۷- شهرستان واحدی از تقسیمات کشوری است با محدوده جغرافیائی معین
که از بهم پیوستن چند بخش همجوار که از نظر عوامل طبیعی ، اجتماعی ، اقتصادی ،
سیاسی و فرهنگی واحد متناسب و همگنی را بوجود آورده اند .

تبصره ۱- حداقل جمعیت شهرستان با در نظر گرفتن وضع پراکندگی و اقلیمی کشور
به دو درجه تراکمی به شرح زیر تقسیم میشود .

الف - تراکم زیاد ۱۲۰۰۰۰ نفر .

ب - تراکم متوسط ۸۰۰۰۰ نفر .

تبصره ۲- در نقاط کم تراکم ، دور افتاده ، مرزی ، جزایری و کویری یا توجه به
کلیه شرایط اقلیمی ، سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی تا حداقل ۵۰ هزار نفر با تصویب
هیات وزیران و در موارد استثنائی با تصویب مجلس شورای اسلامی میتواند کمتر از ۵۰
هزار نفر باشد .

تبصره ۳- مرکز شهرستان یکی از شهرهای همان شهرستان است که مناسبترین کانون
طبیعی ، فرهنگی ، اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی آن محدوده شناخته میشود .

ماده ۸- وزارت کشور موظف است ظرف مدت ۲ ماه با استشاری سازمان برنامه و بودجه
و مرکز آثار درجات تراکم را تعیین و بتصرف هیات وزیران برساند .

ماده ۹- استان ، واحدی از تقسیمات کشوری است با محدوده جغرافیائی معین -
که از بهم پیوستن چند شهرستان همجوار با توجه به موقعیت های سیاسی ، اجتماعی و
فرهنگی ، اقتصادی و طبیعی تشکیل میشود .

بیتسالی

- ۴ -

تبصره ۱- وزارت کشور بنا به ضرورت میتواند با تصویب هیات وزیران با انتزاع و الحاق روستاها ، بخشها یا شهرستانهای مجاور ، استانها را تعدیل نماید . مگر آنکه به تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد استان جدید ضروری شناخته شود . استان جدید باید حداقل یک میلیون نفر جمعیت داشته باشد .

تبصره ۲- مرکز استان یکی از شهرهای همان استان است که مناسبترین کانون سیاسی ، اقتصادی ، فرهنگی ، طبیبی و اجتماعی آن استان شناخته میشود .

ماده ۱۵- دولت موظف است با حفظ حیثیات سیاسی اجتماعی هر روستا را به نزدیکترین مرکز دهستان و هر دهستان را به نزدیکترین مرکز بخش و هر بخش را به نزدیکترین مرکز شهرستان و هر شهرستان را به نزدیکترین مرکز استان منضم نماید .

ماده ۱۶- بخشها ، شهرها ، شهرستانها و استانهاییکه فاقد شرایط مذکور در این قانون هستند با همان عنوان باقی میمانند ، دولت موظف است حتی الامکان اینگونه واحدها را با شرایط مندرج در این قانون منطبق گرداند .

فصل دوم - نظام تقسیمات کشوری

ماده ۱۲- از لحاظ نظام اداری دهستان تابع بخش و بخش تابع شهرستان و شهرستان تابع استان و استان تابع تشکیلات مرکزی خواهد بود .

ماده ۱۳- هرگونه انتزاع ، الحاق ، تبدیل ، ایجاد و ادغام و نیز تعیین و تغییر مرکزیت و تغییر نام و نامگذاری واحدهای تقسیمات کشوری ، بجز استان بنا به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیات وزیران خواهد بود .

ماده ۱۴- رعایت محدوده کلیه واحدهای تقسیماتی برای تمامی واحدها و سازمانهای اداری (اجرایی و قضائی) و نهادهای انقلاب اسلامی کشور لازم است .

تبصره ۱- نیروهای نظامی در ارتباط با دستورالعملهای شورای عالی دفاع و اجرای وظایف سازمانی خود در هر محدوده یا اطلاع نمایندگی نیازی دولت از این ماده مستثنی خواهد بود .

تبصره ۲- حوزههای انتخابات مجلس شورای اسلامی حتی الامکان منطبق بر محدوده شهرستانها و هر حوزه انتخاباتی متشکل از یک یا چند شهرستان خواهد بود . محدوده حوزههای انتخابات را قانون تعیین میکنند .

تبصره ۳- وزارت کشور موظف است ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون لایحه قانونی محدوده محیظههای انتخاباتی را تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید .

شماره - اجازه ایجاد واحدهای در سطح استان با سه دستورالعمل مربوطه در وزارت کشور

مجلس شورای اسلامی

- ۵ -

ماده ۱۵ - وزارت کشور موظف است ظرف مدت ۳ ماه لایحه قانونی حدود و تقایف و اختیارات مسوولین واحدهای تقسیمات کشوری را تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۱۶ - وزارت کشور موظف است ظرف ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون آئین نامه های اجرایی آنرا تهیه و پس از تصویب هیات دوات به مورد اجرا گذارد.

ماده ۱۷ - دولت موظف است همزمان با تهیه آئین نامه های اجرایی آخرین آمار جمعیت کشور را تهیه و براساس آن این قانون را اجرا نماید.

ماده ۱۸ - وزارت کشور موظف است اجراء این قانون را از نقاط دور افتاده و محروم آغاز نماید.

قانون فوق مشتمل بر هجده ماده و بیست و دو تبصره در جلسه روز

چهارشنبه پانزدهم تیرماه یکهزار و سیصد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۲۰/۴/۵۷ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

میر مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی
۲۷
۱۳۵۷